

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPÁRT HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: osztorlőkön és vasárnap.

Előfizetés:
egész évre - - 12 korona.
fél évre - - - 6 " "
negyed évre - 3 " "

Egyes szám ára 12 fillér.

Felolós szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.

Hirdetés ára: □ centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.

Nyilttér sora 40 fillér.

Pénzüntézetek szervezkedése.

Az erdélyrészi pénzüntézetek szervezkedése ügyében megtörtént az első lépés. A lökést rá megadta a Kolozsvárt lefolyt nagygyűlés. Az erdélyrészi pénzüntézetek szervezkedő nagygyűlésén szépszámmal jelentek meg, most vasárnap folyva az le Széll Kálmán elnökle alatt.

Széll Kálmán mint mindig, ezuttal is remekelt a beszédében. Fejtegette, hogy ez az ország a kultura nélkül nem fog tudni az lenni, amire történelmi multjánál fogva hivatva van. Igaza van abban, hogy a kultura és gazdasági eszmék fejlődése elváhatatlan, fogalma, célja összefügg. Mert nemzeti kultura, gazdasági erő nélkül fejlődni, fennállni, terjeszkedni nem képes. Ha kultura és gazdasági erő tekintetében nem fejlődik a magyar nemzet, fennállását nem biztosíthatja. Ezért van a pénzüntézetek szervezkedésére szükség, hogy erősítsék a magyarság pozícióját.

A gyűlésen, az erdélyrészi pénzüntézetek szervezkedésének gyakorlati céljait dr. Hantos Elemér bizonyította be terjedelmes beszéd kíséretében. Az alapos tanulmányt írt beszéd meggyőzhet mindenkit arról, hogy magyar nemzeti érdek a pénzüntézetek szervezkedése. Eltagadhatatlan tény az, hogy valóságos akció csak szövetkezéssel érhető el. . . . A hazai magyar pénzüntézetek a legújabb időkig elszigetelten éltek, nem szövetkeztek egymással. Végre igaz megvalósult, illetve megalakult a Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzáloghitelbankjához tartozó Vidéki Pénzüntézetek Szövetsége, — végül a Magyarországi Hitel-szövetkezetek Szövetsége.

De egy olyan szervezet, amely az ország összes pénzüntézeit egybefoglalta volna, mely tehát a fővárosi pénzüntézeteknek épügy, mint a vidékieknek, a részvénytársaságoknak épügy, mint a szövetkezeteknek egyformán lett volna szervezete, a legújabb időkig hiányzott. Így jött létre a Pénzüntézetek Országos Egyesülete. Egy lépéssel tovább kell menni és Erdély területén a magyar pénzüntézetek szerveztesse. A szász és román pénzüntézetek ezt már rég megtevék! . . . A nemzetiségi pénzünté-

zetek sikerének a fő kulcsa az is, hogy ők a rendelkezésükre álló tőkét gyorsan tudták oda vinni, ahol arra szükség volt, hogy ők a nemzetiségi tőkét nemcsak a román és szász, hanem a magyar paraszttal is megtudták kedveltetni.

Tehát nem árt utánozni őket! . . . De arra is gond fordítandó, hogy a szervezkedésen kívül, magyar pénzüntézeteket létesítsen nemzetiségi vidékeken, vagy az ott már meglévőket erősítse. Ezeket a pénzüntézeteket is be kell vonni üzleti és gazdasági erővel a magyar körbe. „És csak akkor — mondá dr. Hantos Elemér — ha ezeket a nemzetiségi pénzüntézeteket az olvasztó magyar gazdasági érdekkörbe látjuk, lehet működésünk alapjává egy olyan fejlődésnek, melynek eredménye a magyar gazdaság felsőbbségének, igazán a maga erejéből való kiépítésé, nem pedig a kormányzati rendszabályokra való aspirálás.”

Igaza van dr. Hantos Elemérnek a fenti érvelésével, maga is fontos az, hogy Erdélyben a magyar pénzüntézetek a nemzetiségi mintájára szerveztesse. Ki is mondá a gyűlés az erdélyrészi szövetség megalakítását. Megalakulva a tisztikar a következőkkel:

Elnökök lettek gróf Vass Béla, gróf Mikes Zsigmond, Gyalócai Sándor, Dózsa Endre, dr. gr. Bánffy Miklós, Lendvay Emil. Ez utóbbi az érdem a szövetség létrejöttének és lesz vezető szelleme a szövetségnek. Az alelnökök mind szakemberek: Boér Elek egyetemi tanár, dr. Gidófalvy István kir. körjegyző és Veisz József a kolozsvári kereskedelmi bank jeles vezetője.

Az eredmény biztos, a hol egy Lendvay a vezető szellem, országos szaktekintély a pénzügyek terén, — de azok Boér, Gidófalvy és Veisz is. A többi a a nevével imponál. Az ilyesmire nálunk szükség van. Széll Kálmánra is azért volt szükség, hogy dokumentálja a Pénzüntézetek Országos Egyesületének a mozgalommal való szolidaritását. Az erdélyi részeknek a nemzeti és gazdasági megerősödése az a cél, amely őket a gyűlésre hozta.

A dr. Hantos Elemér országos képviselő beszéde után dr. Kiss Mór és dr. Navrátil Ákos egyetemi tanárok előadásai következtek. Az első a részvénytár-

saságok felügyelőténak a kérdésével foglalkozott egy magas nivón álló értekezésével. A második meg a drágaságról értekezett, értékes adatokkal szolgált a kérdés megvilágításához. Lukács László pénzügyminiszter sürgönyileg menté ki az elmaradását, a gyűlés meg sürgönyileg üdvözölte a pénzügyminisztert. A szokásos bankett nem maradt el! . . . Erdélyre új korszak áll be, a veszélyes szász és román pénzüntézeteket immár ellensúlyozni fogják az erdélyi magyar pénzüntézetek egyesülése. — Erdélyt biztosítani kell a magyarság részére.

Mert mint Széll Kálmán mondá a gyűlést megnyitó beszédében, igazságosnak, jószívűnek, engedékenynek kell lenni minden téren, aki az ország fia. „Tisztelem a nyelvet — mondá Széll — melyet beszél valaki, beszélje úgy, ahogy akarja és az ő tradícióját, multját tisztelje: de tartsa magát a magyar állam tagjának, hazafinak, mert úgy lehet a magyar államhoz tartozni, ha az ember nemcsak a maga nemzetiségét szereti, hanem a magyar államot szolgálja, mert ez a fő cél minden téren, kulturális, nevelési és gazdasági téren.“ Igenis csak az tisztelendő, aki egyuttal a magyar államot tiszteli és hű fia lesz a magyar nemzetnek! . . . De mert a nemzetiségi pénzüntézetek az ellenkező tanak a hívei, különösen a román pénzüntézetek vezetői, kétszeres kötelességünk az ellensúlyról gondoskodni, — hála a Gondviselésnek, hogy a magyar pénzüntézetek végre megmozdultak. Ü. L.

POLITIKAI HIREK.

A kultusztárca költségvetésének tárgyalását kezdte meg a képviselőház.

K a m m e r o r Ernő előadó ismertette a javaslatot és összehasonlítást tett az elmúlt évtizedek és az idei költségvetés között, melyből kitűnik, hogy 45 év alatt hatvan-szorosan emelkedett a kultusztárca költségvetése. Az új egyetem felállításáról szólva, dicsérete a kultuszminisztert, akinek volt bátorsága a helykérdés darázs-fészkébe nyulni.

Bejelentette, hogy a kultuskormány legközelebb 300 új népiskolát állít fel, ezenkívül számos középiskolát létesít és a közoktatásügy terén több reformot alkot. Az ország felvirágoztatása érdekében rendkívül fontos a kultura fejlesztése s így kéri a kultusztárca költségvetésének elfogadását.

TÁJÉKOZTATÓ.

Decz. 17. d. u. 3 ó.	A nagyenyedi szegény tanulókat segélyező kör közgyűlése és karácsonyi ruhakiosztása a polg. iskola tornatermében.
Decz. 17. d. u. 5 ó.	A református és lutheránus egyházak „Karácsonyi álom” előadása a Nemzeti nagytermében.
Decz. 19. d. u. 5 ó.	A Bethlen-kollégium főgimn. tornaköre tornaestélye a tornaesernökben.
Mindennap d. e. 9-től este 8-ig.	A magyar festőművészek képzéskiosztása a városháza tanácstermében.

HIREK.

— **A Szabad-Liczeum** f. hó 14-én tartott estéjén Bodrogi János, a Bethlen-kollégium történetnagya tartott rendkívül alapos és érdekes előadást a szatmári békekötésről és az azt megelőző kurucz-világról. — A Szabad-Liczeum első ciklusában hirdetett utolsó előadást dr. F a r n o s Dezső tanár az ünnepek és szünet következtében a második sorozat idején tartja meg.

— **Képzéskiosztás.** A lapunkban is jelzett képzéskiosztást esztendőnkön este 6 órakor nyitotta meg S a n d o r Jenő polgármester szép számu közönség jelenlétében. A polgármester elismeréssel szólott a festőművészek vállalkozásáról és méltatta az ilyen vidéki kiállítások jelentőségét. Mi is felhívjuk a képzéskiosztásra a közönség figyelmét.

— **Hivatalos Lapból.** A közoktatásügyi miniszter Lucze Emma óvónőt a magyar-lapádi állami óvodához óvónővé nevezte ki.

— **A szegény tanulókat segélyező kör** közgyűlése és karácsonyi ruhakiosztása ma — vasárnap — d. u. 3 órakor a leányiskola tornatermében lesz. Szívesek voltak adakozni: Vinczenty Lajosné 10 kor, özv. Krismanits Vilmosné 8 kor, özv. Reinhold Olivérné és dr. Jeney Elekne öngy-

ságaik 4—4 koronát, br. Kemény Gyuláné és Vita Ödönne 6 méltóságaik ruhaneműket és játékszereket. Fogadják hálás köszönetemet, Török Bertalanné elnök.

— **A magyarigeni mandátum.** A Szász Pál dr. országgyűlési képviselő magyarigeni mandátuma ellen folyó petíciós ügyben f. hó 12-én kellett volna a petícionáló ellenjelölt, Vajda Sándor pártjának további három ezer korona költséget letétbe helyeznie, de a pénzt nem fizették le és így Nyirő Géza táblai bíró az iratokat a Curiahoz ítelembevitel végett beterjesztette. Vlad Aurél dr., a petícionáló ügyvédje a kérvény azon részét, melyben azt kérték, hogy Vajda Sándor dr. mondassék ki képviselőnek, elejtette és azt kérte, hogy a további bizonyítás mellőzésével, az ügy jelen stádiumában hozzanak ítéletet és semmisítsék meg a választást. Ezzel szemben a választást védők képviselőjében Szege Henrik dr. algyógyi ügyvéd Vlad előterjesztésének mellőzését kérte, mert a további bizonyítástól csak a választást védők állhatnak el, ellenben a kérvényezőök egyedül az eljárás megszüntetését, és pedig szabályszerű közjegyzői okiratban kérhetnek. A kiküldött táblai bíró Vlad dr. kérvényének mellőzésével az iratokat a Curiahoz terjesztette. A költségek le nem fizetése egyenlő hatályu a kérvény visszavonásával. Az újabb költség le nem fizetésének oka az, hogy az ellenkérvény kapcsán elrendelt eljárás folyamán a terrorizmus nyert beigazolást. Vajda érdekében valóságos életveszélyes propaganda folyt a kerületben a kortések részéről, a kik a Szász-párt híveit fektelenül terrorizálták.

— **Bíróválasztás Felenyeden.** A szomszédos Felenyed község f. hó 12-én bíróválasztást tartott. Nagy Pál főszolgabíró elnökölte mellett. A község eddigi derek bíróját K e r e k e s Pál választották meg egyhangulag, megelégedésére a község lakosainak.

— **Tornaestély.** A nagyenyedi Bethlen-kollégium főgimn. tornaköre f. hó 19-én, kedden a Bethlen-kollégium tornaesernök-

ban kirándulási költségeinek fedezésére tánc-csapat egybekötött torna-estélyt rendez, a következő műsorral: 1. Fabotgyakorlatok (zenére). 2. Magasugrás-verseny. 3. Előírt- és versenygyakorlatok a magas korláton. 4. Bakkugrás-verseny. 5. Társas gyakorlatok a póznákon. 6. Előírt gyakorlatok a palánkon. 7. Birkózás. 8. Szabadgyakorlatok (zenére). A műsor kezdete d. u. 5 órakor, a tánc kezdete este pont 8 órakor, vége 12 órakor. Személyjegy: 1 korona, tanuló-jegy 50 fill.

— **Diszes temetés.** Vild Aladár elhunyt százados temetése katonai pompával folyt le f. hó 15-dikén. Leérkezett erre az alkalomra az ezred zenekara Kolozsvárról, mely gyászadalokat zenélt a temetés alatt. Részt vett a temetésen az ezredparancsnok és az összes ezredbeli zászlóaljok képviselői. A temetés valóban impozáns és megható volt. Nemesak a derék és rokonszenves tisztok, hanem a tisztársai, hanem a nagy számban résztvevő közönség is melyen meg volt hatva a megrendítően korai és hirtelen haláleset felett.

— **Karácsonyfa-ünnepély az alszegi óvóban.** A helybeli állami óvoda karácsonyfa-ünnepélye folyó évi december hó 21-én d. e. 9 órakor fog az állami óvoda termében megtartatni, mely ünnepélyre az óvoda felügyelő bizottság, a tisztelt szülőket és gyermek barátokat tisztelettel meghívom. Barcsayné-Szénássy Eteleka áll. vezető óvónő.

— **Tűz Felenyeden.** F. hó 13-án éjjel 11 órakor kigyult Felenyeden Krizbai Marcellon lakóháza. A tűz oltására a községi fecskendővel gyorsan összegyűltek a szomszédok, de a házat megmenteni nem lehetett, egészen leégett.

— **Nyilvános köszönet.** A prot. nők szegényeket és betegeket segélyező egyesületének, a karácsonyi segélyosztás czéljaira, nagys. Török Bertalanné urnó 10 koronát adományozott, mely összeget köszönettel kezemhez vettem. Zayzon János pénztáros.

— **A gyulafehérvári r. kath. főgimn. tornaköre** ma vasárnap d. u. 5 órakor az

Istenítélet.

— A Közérdek eredeti törvénye. —

— Olvastad, hogy milyen kemény összehasonlítás történt az országházban két képviselő között? A mint jó forrásból tudom, azóta a párbaj is megtörtént és X. képviselő nehéz sebben fekszik a lakásán.

— Nagy szerencsétlenség.

— Nem! ez nem pusztá szerencsétlenség. Valóságos barbárság és erkölestelenség felhevülés közben kimondott nyilatkozatért élettől fizetni: S még az sem bizonyos, hogy az ítélet, aki inkább megérdemli. Tehát itt a vétség durvasága a rombolás össztünetének durva kitörésével s a boszuállás erkölcsi telenségével találkozunk.

— Igen a rombolás is, kitörés is, boszuállás is; igaz az is, hogy a boszu keresztény felfogás szerint erkölcstelen dolog. Évezredek tapasztalata bizonyítja mégis, hogy az ember a boszút egyik legtermészetesebb, legemberibb, sőt néha egyenesen méltóságához tartozó érzésnek tekintette; s ezen a keresztény világnézet vajmi keveset változtatott. Nagyon kevés ember teszi meg ma, kétezer évvel Krisztus példája után, hogy ha sérelmet szenved, annak megtorlására ne törekedjék. Többet mondok: az igazságszol-

gáltatás sem egyéb, mint megtorlás, más néven boszu. Mert a jogérzet tiltakozik az ellen, hogy a vétség, különösen ha kárt okoz, megfelelő büntetés nélkül maradjon.

— Nagyon primitív felfogásnak tartom azt, mely az igazságszolgáltatást a véletlenre vagy a megsértett ember szenvedélyére bizza. Hiszen én is ismerem egy kissé a mult idők történetét. Tudom, hogy a világtörténet egyik legnagyobb törvényhozója, Mózes, a talio vagyis legszigorubb értelemben vett boszu elvét állítja fel törvénykönyvében. Azt mondja, „ha valaki agyonüt egy embert, halállal lakoljon. És ha valaki sérelmet ejt felebarátján: amint ő cselekedett, vele is úgy cselekedjenek, törést törésért, szemét szemért, fogat fogért; a milyen sérelmet ő ejtett másban, olyan ejtessen rajta is.” Ugyanezen elvek találhatók Hammurabi törvénykönyvében is: „Ha valaki más ember szemét kiütí, az övé is kiütessék; ha valaki másnak csontját törí, az ő csontja is eltöressek. Ha valaki másnak fogát kiütí, az ő foga is kiütessék. Ha valaki a házból tűzvész alkalmával valamit ellop, úgy tűzbe vettessék. Ha a gyermek elját megütí, keze vágassék le.” Manu törvénykönyve ugyanígy intézkedik: „A minő testrészrel vétkezett a bűnös, elrottentésül azt a testrészét vágassa le a király.” Így a rágalmozást a nyelv kivágásával, forró olajnak a szájba és fülbe

öntésével büntették. Ugyanezt az elvet vallja a római jog is a XII. törvénytablán. A germán népjog szerint a gyújtogatót tűzbe dobták; a hamis esküvőnek ujjait vágták le; az arulónak nyelvét szakították ki. A régi büntetőjog még folytatása a harcnak, mely a sértéssel megindult. Nem egyéb ez, mint közvetlen elégtételadás. Nem is csak az egyes, hanem rendszeren az egész nemzetsége keresi az elégtételt; s ha közvetlen nem is vesz részt benne, legalább segíti a sértettet igényeinek érvényesítésében. Eredetileg minden sértést maga a sértett akadálytalanul megboszulhatott. Különösen állott ez a tettenérés esetére. A tettenért tolvaj vagy házasságtörő büntetlenül megölhető volt. A verboszu általános és kötelező voltát nagyon jól ismerjük; gyakran évekig eltartanak az ilyen harcok s apáról fiúra öröklődnek. Az indiánok, cserkeszek, bosnyákok, albánok, montenegróiak közt a verboszu végrehajtása ma is szent kötelesség. Ebbe senki sem avatkozik; az összeség legfelebb kötelezi a sértettet és nemzetségét az elégtétel megszerzésére. Hát én is tudom, hogy régen általában s a műveletlen népek közt ma is egyfelől a sértett szenvedélyére van bízva az igazságszolgáltatás. Másfelől meg a véletlenre. Véletlennek csak persze én nevezem, meg is köveznének érte, ha a közép-korban élnek; akkor ezt

iskola tornacsarnokában díszturnázást tart. Műsor: 1. Felvonulás. Hymnus. 2. Szab. gyak. szülőké. 3. Csapatorna nyújtón. 4. Társas botgyak. 5. Csapatorna korláton. 6. Bot, buzogány, zászló szab. gyak. 7. Csapatorna lovon. 8. Gula. 9. Elvonulás. Az estélyen a cz. és kir. 50 ik gy.-ezred zenekara játszik.

— **Az aradi postarabló Gyulafehérváron.** Folyó hó 11-én az aradi Karolina-utcai postahivatalból egy munkás külsejű ember a postamesterrel és két postakezelővel szemelátára kétszáz darab huszkoronást és ötven darab tízkoronást rabolt el. Másnap az aradi főkapitányságon három iparossegéd elmondotta, hogy velük lakott egy fiatal lakatossegéd, akire teljesen ráillik a postarabló személyleírása. A lakatossegéd a posta mellett dolgozott több napig. Hétfőn délután háziasszonyától husz fillért kért kölcsön kenyerre, este nyolcz órakor izgatottan tért haza és lepedője alá rejtett valamit. Majd új ruhát vásárolt és elment azzal, hogy Gyulafehérváron lakó szüleihez kell utaznia. Az aradi rendőrség detektívje nyomban Gyulafehérvárra utazott és délelőtt 11 órakor telefonon jelentette Aradra, hogy letartóztatta a postarablót Trucza Todor husz esztendő fényezősegéd személyében. Trucza beismerte a detektívnek, hogy ő követte el a rablást. Negyezeröt száz koronát vitt el és azért utazott Gyulafehérvárra, s innen a vicinálison Zalánra indult, hogy ott lakó szüleinek adjon valamit a pénzből. Az elrablott pénzt is megtalálták Truczánál. Aradra kísérték. Trucza Todor szembesítették a postahivatalban alkalmazott hivatalnokkal, akik ráismertek. Trucza bevallotta, hogy revolvért is vitt magával és el volt szánva arra, hogy szükség esetén fegyvert használ.

— **Modern zeneköltők albuma.** Harmadik kötet. Operettek, szalon-piécék, tánczok, dalok, kabaret-számok, legszebb kuplek gyűjteménye a Király Színház, a Magyar Színház, a Városligeti Színház, a Fővárosi Orfeum és az összes kabaretek műsorából, egy hatalmas kötetben. 23.000 példány fogyott el a múlt évben a kiadásunkban megjelent Modern Zeneköltők Al-

buma II. kötetéből. Több mint 100 oldal ára csak 5 kor.

* **„Rosszul vagyok, de nem tudom miért!”** Ezt a panaszt nagyon sokszor lehet hallani. Az orvos a legtöbb esetben külön kérdezősködés nélkül is tudja, hogy a **gyomorban** van a hiba és egy-egy borsospohárnyi természetes **Ferencz József**-keserűvizet rendel, melyet naponként a reggelizés előtt kell meginni. Már néhány óra múlva elmúlik a rosszullet, az élet- és munkakedv csakhamar visszatér. A valódi Ferencz József-keserűviz biztos és enyhe hatása utólérhetetlen. Kapható a jobb fűszerüzletekben és az összes gyógytárakban.

— **Karácsonyi készülődés.** Nagyban készül már a szerkesztésigény műhelyben a Jó Pajtás Almanach-ja, egy pompás, képekben és szövegben egyaránt értékes kötet, melyet ingyen kap karácsonyi ajándékkul Sebők Zsigmond és Benedek Elek kedves lapjának minden előfizetője. A karácsonyra való készülődés meglátszik a lap december 17-iki számán is, a mely rendkívül érdekes tartalommal jelent meg. Benedek Elek verset írt bele, Szabóné Nögáll Janka felbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Dömötör Dömötör sportkalandjait, Baáry Elemér mulatságos kis egyfelvonásos darabot írt, Géza bácsi verse egy szép képhez, Zsiga bácsi kacszagató moka-ja, Könyves bácsi ezikke, Benedek Elek regényének befejezése, a Kis Krónika rovat, a rejtvények, szerkesztői üzenetek teszik teljessé e szám gazdág tartalmát.

A Jó Pajtást a Franklin-társulat adja ki; előfizetési ára: negyedévre 2 K 50 fill. félévre 5 kor., egész évre 10 korona. Egyes szám ára 20 fillér. Előfizetéseket elfogad és mutatványszámokat küld a „Jó Pajtás” kiadóhivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

— **Budapesti Hírlap.** Ebben az országban minden ember tudja, hogy a „Budapesti Hírlap” egy politikai magatartásában, mint gazdasági, társadalmi, irodalmi és művészeti törekvéseiben állandó lelkes buzgalommal követi a nemzeti irányt s csak egy kötelességet ismer és ez az, hogy erős hittel lankadatlanul szolgálja a magyar nemzet érdekét. Innen a „Budapesti Hírlap” nagy elterjedtsége az ország komoly s hazafias körében és ezért mindenkinek a kit lelkében és törekvéseiben ugyanaz a vágy vezet, mint a Budapesti Hírlapot: befőle merit

tudást, buzditást, lelkesedést és a ki csak teheti, a „Budapesti Hírlap”-ot járhatja házához. Csak haszonnal forgatja kezében ezt a lapot a családfő, az asszony s az ifjuság. A Budapesti Hírlap minden közleményét mindenkor a jó izlés meg a becsületes hazafiság diktálja, értesülései állandóan bőségesek és megbízhatóak, tartalma változatos és terjedelmes. A ki a Budapesti Hírlapra előfizetni óhajt, szíveskedjék postautalványon az előfizetésre szánt összeget beküldeni s bár az az 1912. esztendő első napjától számítana, a kiadóhivatal decembernek attól a napjától küldi 1911. év végéig díjmentesen a Budapesti Hírlapot, a melyen az hozzá beérkezik. A Budapesti Hírlap előfizetési ára a január—márcziusi negyedévre hét korona.

— **Nyilvános elszámolás.** A balásfalvi magyar kaszinó új helyiségének folyó hó 9-én történt ünnepélyes megnyitása alkalmával felülfizettek: Szász József főispán 50 kor., br. Bánffy Kázmír alispán 20 kor., Mendi Jakab, dr. Rohonczy Béla 16—16 k., Sinberger Salamonné 11 kor., Simonffy Alajos, dr. Luczedy-Joksman Ödön, Bakó Károly, Gátzer Mihály, Salamon Herman 10—10 kor., Szmazenka Ervin, Tuzson Gyárfás, Dobolyi Elemér, dr. Roska Miklós, Bretter Mór, dr. Gál Béla, Hegedűs Lipót, Bőjthe Kálmán 8—8 kor., Fazakas Géza, Dobolyi Zsigmond, B. Fodor Pál, Hadházy Béla, dr. Enyedy Lajos 6—6 kor., Bretter József, Simó Endre, Löwe Maxi, dr. Tókos Géza, Gdali Mór 4—4 kor., Kriston György, dr. Tuzson László, Kovács N. Ödön, Kovács Miklós, Sinberger Leopold, dr. Rónai János, Gelb János, Tornya Lajos, Folyovich József 3—3 kor., Daniél Istvánné, dr. Daniél Béla, Schieszl Károly, Gidófalvy Pál, Péter Albert, Kund Ödön, id. Dobolyi Sándor, Balázs József, Benedek Aladár, Kelemen Gyula, Orban Ferencz, Olah Ferencz, Muzsnai József, Wachsmann Adolf 2—2 kor., Bartha Elek, Király Ferencz, Szekács János, Szekely Gyula, Biró Sámuel, Kuy Ernő, Péter Antal, Lovassy Márton, Rada Henrik 1—1 korona. Jegyeiket megváltották: br. Bánffy Ferencz 50 kor., Tóth Miklós, Imreh József, Brunner

a veletlenül felsőbb hatalomnak nevezték. Ezen kor felfogása szerint ugyanis a jog megállapítását s az igazság eldöntését valamely földfölötti hatalom nyilatkozatának tekintették. Ezen a gondolaton alapulnak a primitív peres eljárásban nagy szerepet játszó istenítéletek. Az istenítélet lényegében az istenség felhívása, hogy az ártatlanságot bebizonyítsa s a bűnöst büntesse. Az isteni döntést rendszeren tűzzel, forró vízzel, méreggel, tetemrehívással és párbajjal provokálták, a mint ez a pápuáknál, tibetieknel, szingalézoknál ma is szokásban van. Forró vízbe kell nyulni s a kínek az ujjáról lehámlik a bőr: az bűnös, tehát pervesztes. Izzó vadarabon kell járni, vagy a kézben kell tartani; s ha a vádlott bőre nem pörkölődik meg, ártatlan; különben pedig bűnös. Ha a neger fejének gyanúja van feleségére, a varázslóval a szokásban már elfogadott italt készített a számára; ha az ital elszédíti az asszonyt, akkor bűnös, meg is kövezzik rögtön; ha fésák meghajtja, akkor ártatlan. A zsidóknál keserű vizet itattak a meggyanusított asszonnyal es hatása szerint ítélték felette. (Mózes III. könyv V. fej. 27. vers). Ilyen istenítélet a tetemre-hívás is, mely néhol abban áll, hogy a meggyanusítottnak a meggyilkolt rokonai közé kell menni s négy napig köztük tartózkodni. Ha

megromog ilyen alkalommal, bűnösnek nyilvánítják. Máskor a seb vérzése árulja el a tettet, mint azt Shakespeare III. Rikhard-jában látjuk, a hol Gloster közeledtére a megölt Henrik sebé vérezeni kezd. Hát épen ilyen istenítélet a páviadal is. Az ausztráliai néptörzseknél, Sumatra szigetén, tunguzoknál, indiánok közt, eszkimóknál a vitás kérdéseket párviadallal, vagyis verekedéssel intézik el. De a huszadik század közepén, a művelt Európában olyan módon intézni el személyes ellentéteket, mint a hogyan az eszkimók teszik, vagy a hogyan a XV. és XVI. században tették Európa-szerte: érhetetlen barbárság.

— Tökéletesen értem ezt az ellenszenvet és kifakadást a párbaj szokása ellen. De hát ha két ember nagyon haragszik egymásra, megis csak helyesebb, ürüb dolog, ha szigorú szabályok és felelős egyének ellenőrzése mellett szemtől-szembe egyenlő fegyverrel támadnak egymásra, mint ha orozva, lesből ütök vagy lövöldözök egymást vagy az egyik fegyverrel kezében támad a másik védtelenre. Azt meg bizonyosa mind a ketten jobb izlésű dolognak tartjuk hogy ha két férfi egy nő felett összevesz, inkább álljanak szembe egymással s viaskodjanak érte a természet törvénye szerint, mint hogy a szegény asszonnyal keserűvizet vagy nem

tudom miféle orvosságot itassanak. Mindig csak viszonylagos és emberi mértéket kell az emberi dolgokra alkalmazni. A műveltség hatása csak lassan, nagyon lassan látszik meg az emberi szenvedélyek fekezésében. Hát azt, a mi fekezi, ha nem is tökéletes, a mint hogy azzá soha nem is lesz, haladásnak kell mégis tekinteni. Lám a modern igazságszolgáltatás már nem a megtorlást, hanem a javítást tekintti alapvének; s csak ottan helyezkedik kizárólagosan a megtorlás állaspontjára, a hol le kell mondania a javulás lehetőségéről. A mi pedig az istenítélet ellen való kifakadásokat illeti: arra ez a megjegyzésem. Abszolút igazság nincs az emberek között; az igazság nem olyan, mint a világosság, hogy azt minden ép szemű embernek meg kell látni. Azért az emberek, a menyibe nem önhatalmulag csináltak, mindig a legmagasabb hatalomra bízták az igazság megállapítását: az isteni tekintélyt fogadták el döntő fórumnak. A te művelt XX. századokban mi a legnagyobb bizonyíték? Az eskü. Hát ez nem istenítélet? A bíró ma is Isten nevében mondja ki az ítéletet. Hát ez nem istenítélet? És bizonyosok lehetünk abban, hogy a mai istenítéletben ki van zárva a tévedés? Édesem! a dolgok felett csak úgy ítélünk helyesen, ha az elvi állaspontok ké-

Béla 10—10 kor., Schramm Károly 6 kor., dr. Winkler Albert, Svarecz Lajos, dr. Zalányi Endre, Goldstein Simon, özv. Klein Mórné, Kampf Ferdinand, Eisikovits Herman 5—5 kor., dr. Nánássy László, Heisikovits Ödön 4—4 kor., Moldován Sándor 2 kor. 50 fill., Horváth József, Henny Ignác, Daniel Gusztáv, Tompa Miklós, Romkay Nándor, Demeter Lajos és Székely György 2—2 kor. Az összes bevétel tesz 791 kor. 50 fillért, a kiadás 180 kor. 66 fillért és így a tiszta jövedelem 600 kor. 84 fillér. Mindazok, a kik szívesek voltak ünnepélyünk erkölcsi és anyagi sikerét előmozdítani, fogadják Kaszinónk hálás köszönetét.

KÖZGAZDASÁG.

Burgonya-termelési kísérletek.

A burgonya termelésünk az utóbbi években csökkenéseket mutat, a mely csökkenésnek legfontosabb oka az, hogy burgonyát rendszerint hitvány talajokon szoktunk termesztetni, a melyekben nincsen elegendő tápláló anyag, s így nagy terméseket már ezért sem adhat, másrészt pedig az az oka, hogy újabb és újabb burgonya betegségek léptek fel; a melyek a csökkenő termés átlagokat még inkább csökkentették.

Ezen a bajon segíteni kell, mert végtére a burgonya népünknek egy igen fontos táplálékot ad, másrészt gyártási és takarmányozási czélokra is nélkülözhetetlen, s ennek folytán nem tűrhető el, hogy a termés átlagok folytonosan csökkenjenek, hanem ellenkezőleg oda kell törekedni, hogy fokozódjanak.

Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a burgonya betegségek az olyan talajokon léptek fel gyakrabban, a melyek humusz gazdagok, a melyek a burgonya elvetése előtt közvetlenül istállótrágyával lettek el látva. Az istállótrágyásból tehát az a baj származik, hogy a burgonya elbetegeskedik,

eirohad, ha ellenben az istállótrágyázást elhagyjuk, akkor nincs miből táplálkozni s nem fejlődik, nem ad termést. Ebben mindenütt ott, a hol burgonya alá megfelelő mennyiségű és minőségű műtrágyát adtak, nemcsak kielégítő, hanem határozottan jó terméseket arattak, maga a burgonya pedig sokkatta egészségesebbnek bizonyult. Ezen elvekből kiindulva határozta el az országos magyar gazdasági egyesület, hogy a jövő év folyamán az ország különböző részeiben fekvő több gazdaságban burgonya műtrágyázási kísérleteket fog folytatni, s azok eredményét széles körben fogja ismertté tenni. Másrészt pedig lépések tettek az iránt is, hogy ültetési, termelési és eltartási eljárások állapítsanak meg, a melyek segítségével a burgonya betegségek elkerülhetőek legyenek. Ezek a tanulmányok és kísérletek is folyamatban vannak s máris kedvező eredménnyel kecsegtetnek.

Annyi azonban már ez ideig is megállapítható, hogy a burgonya káli igényes növény, s nagy termés többlettel a káli-szuperfoszfáttal való trágyázást hálálja meg. Ebből a káli-szuperfoszfátból kat. holdanként 150—200 kg.-ot kell kiszórni a vetésként előtt.

LEGJOBB AJÁNDÉK
a tartós és olcsó
hazai szóttésáru.

Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld:
LINGNER szövőgyára NAGYENYED.

Rákóczi-utca 75. számú ház
ELADÓ.

Értekezhetni lehet Dr. **Elek Károly**
ügyvéd úrnál. 206 16—

nyelmes magaslátáról a földre szállunk, az embereket embereknek tartjuk, az emberek tökéletességét pedig nem újjuk el XX. századbeli kinyilatkoztatásszerű mondásokkal, hanem a műveltséget sok tényező hatása között haladó lassu folyamatnak tekintjük.

— E szerint te a párviadalt az igazságszolgáltatás egy nemének elfogadod és vedelmezni is tudod?

— Distingváljunk. Én elképzelek olyan állapotot, mikor a párviadal felesleges, sőt helytelen. Majd ha a társadalmi életben a műveltség annyira uralkodni fog, hogy az emberek szenvedélyeiket, melyek ma még sértésekben nyilatkoznak, korlátozni tudják; vagy ha sértést szenvednek, nyugodtan bízhatják az elégtétel megszerzését a tárgyilagossá és szigorú bíró kezébe: akkor a párviadaltok nagyon meg fognak gyérülni s ki is mennek majd lassanként a divatból. De csak úgy, ha a sértéssel megzavart erkölcsi és társadalmi rend a bíró szigorú igazságszolgáltatása révén helyreáll, vagyis a sértés általános megnyugvásra elintéztetett. Mert a fő dolog, hogy az elintézésnek, a kiengesztelődésnek és a nyugalom helyreállításának most általában elfogadott módja helyett jobbat s tökéletesebbet állítsunk. A meddig a társadalom nem elég művelt érzesű arra, hogy az emberek ne sértésségek egymást; s a meddig törvénykezésünk nem elég erélyes arra, hogy a megtámadott be-

csületet legalább annyira vedelmezze, mint a hogy a tyukot a tolvaj ellen vedelmezi: addig érthető és szükséges a párviadal. Mert van abban egy kis korlátozó erő, hogy az embertől sértő szavát és tettét számon kéri és ha másképp nem lehet tőle elégtelt kapni, kard vagy pisztoly elé állítják. És vannak olyan sértések, a melyeket a törvény egyáltalán nem büntet; vannak olyan sértések, melyek ellen vádat emelni annyi mint magadat neveltségessé tenni azon társadalmi előtt, melynek kebelében élni és szerepelni akarsz, melynek a véleményéhez alkalmazkodni tartozol; vannak olyan sértések, melyek a ferde társadalmi felfogás folytán nem a sértőt, hanem a sértettet állítják pellengérré. Ilyen körülmények közt bármilyen elégtelen és barbár eszköz is: a sértés elintézésére mégis alkalmas eszköznek tartom a párviadalt. Nem a gyermeközök tyukszem-séreimeit s nem a karczolásra utazó hiúságot értem; hanem súlyos sérelemnek élet-halál izgalmai közt való komoly, férfias és végleges elintézését. Ha a párviadallal a szenvedély fekezését és a sértés elintézését ma még jobban megvalósítva látom, mint akármelyik más eszközzel; akkor érhetőnek fogod tartani, hogy én ezt az eszközt a többinél még ma is tökéletesebbnek tekintem. X.

Egy jó karban lévő

ebédlőszoba-berendezés
eladó.

Értekezhetni Bálint Jánosnál. 306 7—

Méltóságos Br. Kemény Árpád
uradalmi

borainak elarusítása

CIRNER J. JÓZSEF

flüster és csemege kereskedésében
NAGYENYED.

Telefon 53. 303 10—

TÜZIFA FÜRÉSZELEST

olcsón vállal

Hegyi János Nagyenyed.

Telefon-szám 67.

280 18—

Nyersolaj
Szivógáz
Diesel
Benzin

mótorok
és lokomobilok
mint specialitás:

Föld-
gáz
moto-
rok

Drezdai motorgyár részv. társ.
Németország legrégebbi legnagyobb motorgyára
vezérképviselő:

Gellért Ignác és társa
189 11—26

Budapest, V., Koháry-utca 4.
(Alkotmány-utca sarok.)
Kedvező fizetési feltételek. Messzemenő jótállás.

Elsőrangú szabás és munka!

Értesítés!

Van szerencsém tisztelt becses figyelmét a városi és vidéki úri közönségnek felhívni, hogy külföldi utamról haza érkeztem, melyen bevásárlásomat eszközöltem.

Elvállalok a legújabb divat szerint legkényesebb igényeknek megfelelő felső kabátokat, szalonöltönyöket, angol, sacó és skót öltönyöket.

Angol öltönyöket ma 60 kor. felett is, kedvező fizetési feltételek mellett is.

Dus választék őszi és téli angol, francia és hazai szövetekben, melyekből allaudó nagy raktárt tartok.

N. e. úri közönség nagybecsű pártfogását kérve

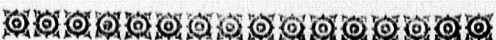
vagyok alázatos szolgálja

GERŐ L., úri szabó.

Nagyenyed, Főtér.

221 21—

Gyészruhákat 24 óra alatt készliok.

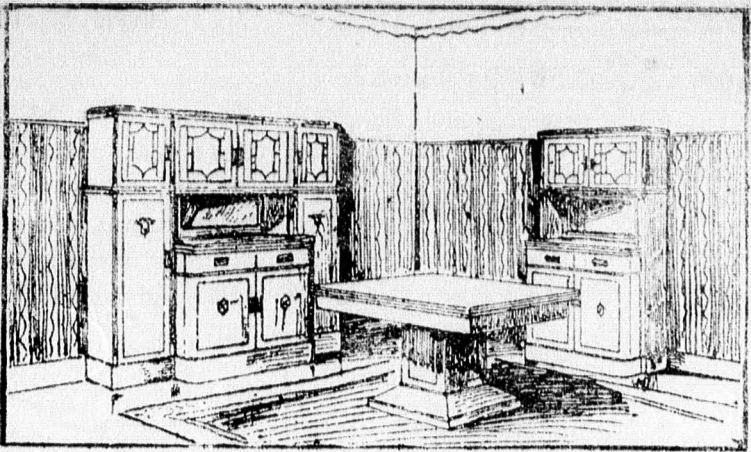
BUTOR-

RAKTÁR.

KUNSGH ANTAL

építész- és bútorsztalos
NAGYENYED,

Szentkirály-utca, a vármegyház és a kórház között.

Elvállal mindennemű épületmunkákat. Készít és raktáron tart nagy választékban saját műhelyében készült teljes lakásberendezéseket minden stílusban a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, saját tervei vagy adott tervek szerint. A műhelyében készült munkákért a legmesszebbmenő jótállást vállalja. Nagy választék vas- és rézbutorokban, ugyiszintén mindennemű kárpitozott butorokban.

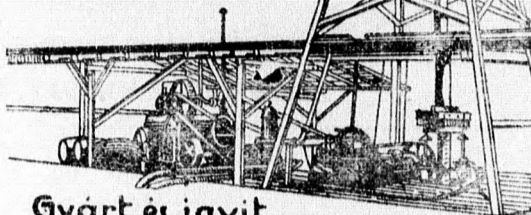
LAPP HENRIK

MÉLYFŰRÁSOK
magyar részvénytársasága
BUDAPESTEN

Jroda: Gyár:
V. Balthory-utca 3. | X. Kőbányai út 4.

Telefon: 114-16 (interurban) Telefon: 157-72

ELVÁLLAL
MINDENMŰ FŰRÁSOKAT
a legnagyobb mélységig
minden célra

Gyárt és javít
MÉLYFŰRÁSI GÉPEKET, SZERSZÁMOKAT
ÉS ESZKÖZÖKET.

Legjobb referenciák!

Friss töltésű bor- és gyógyvizekből következő választékot nyújtja

WINKLER JÁNOS kereskedése Nagyenyeden:

Baross, Bodoki „Matild“, Bodoki „Salus“, Borszéki, Előpataki, Málnási borvíz, Málnási „Mária“, Margit, Parádi arzén, Répáti, Salvator, Siculia és Sztojcai hazai források, továbbá: Carlsbadi, Giesshübli, Gleichbergi, Levico, Marienbadi, Roncegno és Selters külföldi és végül: Ferencz József, Horgony és Igmándi hazai kőserűvizek.

MENDEL SÖRFŐZŐDE ÉS KERESKEDELMI R.-T.

TORDA.

Alsófehérmegyei raktárak:

Nagyenyedi főraktár
házi kezelésben

Wohner Rudolfnál Szentkirály-u.

Gyulafehérvár:
Weill Bélánál.

Tövisen:
Nemayer Mihálynál.

Balászfalván:
Dániel Ferencznél.

Ajánlja a Magyar Védő Egyesület által és a temesvári nemzetközi kiállításon legnagyobb díjjal, a „Grand prix“-vel kitüntetett

tordai Korona-sörét.

Továbbá bajor módra gyártott sötét

MALÁTA (Bock)

és nehéz világos

dupla márcziusi sörét.

Figyelem!

Csak akkor kap eredeti

tordai Korona-sört,

ha a cég vignettája az
üvegen rajta van!

104 1-

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár R.-T.

Az Osztrák-Magyar Bank mellékhiye.

Részvénytőke

600.000

korona.

Az intézet hivatalos órái
hétköznapiokon:
délelőtt 9—12 óráig,
délután 3—4 óráig.

Tartalékalap

400.000

korona.

Üzletfeleink részére
telefon bevezetve
14. szám alatt.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzintézetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapírokat.

Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.

Idegen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számítol le.

Állandó betétet a legkedvezőbb kamattal és mellett fogad el.

A „Nagyszebeni Általános Takarékpénztár”

földbirtokra és szilárd anyagból épült bér- és lakházakra előnyös feltételek mellett a tőketörlesztést és a kamatokat magukban foglaló félévi egyenlő részletekben visszafizetendő

törlesztéses kölcsönöket

1000 koronán felüli összegekben 10—50 évi időtartamra nyújt.
Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények **Lingner György** ur által nyújthatók be.

Bővebb felvilágosításokkal szolgál:

LINGNER GYÖRGY Nagyenyed. Telefon 15.

255

Óh jaj!

Megfojt ez az átkozott köhögés.

Köhögés, rekedtség és elnyájkásodás ellen gyors és biztos hatásúak

Egger

mellpasztillái,

az étvágyat nem rontják s kítűnő ízűek.

Doboza 1 kor. és 2 kor.

Próba-doboz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor” gyógyszertár

Budapest. VI., Váci-körút 77.

Éljen!

Egger mellpasztillái csakhamar maggyógyított.

Nagyenyeden kapható: U. Kovács József örökösei gyógyszertárában és Dr. Odor Béla gyógyszertárában. 271 9—26

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönségnek b. tudtára adni, hogy az őszi és téli idényre, „Saisonra” megérkeztek az összes újdonságaim; u. m. nagy választék női és leányka kabátokban, kész férfi, fiú és gyermekruhákban, nagy választék hazai gyártmányú női, férfi és gyermek cipőkben, — továbbá kalap, fejnemű, boák és egyéb szőrme árukban, nagy választék bel- és külföldi szövetekben.

Saját szabóműhely!

A nagyérdemű közönség további nagybecsű pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Berkovics Béla

női, férfi-dívat és uri-szabó üzlete
NAGYENYED, Főtér 3.

28 24—

Saját műhelyemben a legkényesebb ruhák is 24 órán belül elkészülnek.

Szolid és pontos kiszolgáltatás!

Mosó, vasaló és vegytisztító intézet

Elvállalok mindennemű mosást és vasalást. Férfi és női ruhák vegyileg tisztítását pontosan és jutányos ár mellett. Női kelengyék és kézimunkák tisztítását, ugyancsak mindennemű férfi- és női ruha bármily színre való festését felelősség mellett.

Tisztelettel

Izsó Istvánné,

Nagyenyed, Tövis-utca 16.

107—

Új bádogos műhely!

Szülővárosom n. é. közönségének szíves tudomására hozom, hogy több nagyobb városban szerzett szakképzettségem és tapasztalatom után hazatérve, itthon

BÁDOGOS MŰHELYT

nyitottam.

Elvállalok szakmamba vágó bármiféle épület, hazi és ipari bádogos munkát, javításokat és festéseket.

Konyha-felszerelésekből állandóan készletet tartok. Javításokat a legjutányosabban elvállalok.

Kérem a n. é. közönség szíves pártfogását.

Tisztelettel

Ifj. Técsy István,

bádogosmester.

Alszeg-utca 7. szám.

321 3—57v

KOBRÁK CZIPŐK

a legjobbak.

KAPEATÓK

Nagyenyeden és vidéke részére kizárólag

a Nagyenyedi Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetnél.

153 18—24

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

PORTLAND-CEMENT-gyár Brassóban.

Itt helyben kapható **Klemm Pál** cégnél Szetnikirány-utca 128.

44 13—

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyar Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.